

Dve, tri o Slokanovem Jožku.

Dr. V. Korun.

Ko se je Jožkov atek vrnil iz gozda, kamor je bil šel z vozom po nastel, je prinesel sinku šop borovničarja, polnega zrelih jagod.

»Oh, da jih ni več!« je Jožko vzdihnil, ko jih je pozobal. Nato je pa tekel k mami in jo je prosil, da bi smel še sam iti po borovnice.

»Ako ne boš šel pregloboko v šumo,« mu je mama odgovorila. »Naj gre pa še Vraničev Jakec s teboj, da bosta dva!«

»Jakca pa že ne maram.«

»Zakaj pa ne?«

»Ker sva si v jezi.«

»Ali že spet! Zakaj pa? Saj sta se še pravkar skupaj igrala.«

»Ker mi je hišo podrl. Tako sem hud nanj, da bi ga kar,« je Jožko rekel ter mahnil z roko kakor za udar.

»No, no! Si bosta že spet dobra. — Sam pa vendar ne boš hodil!«

»Saj pojde rjavček z menoj.«

In res! Mali kuža, edini Jožkov prijatelj, ki se ni nikdar z njim sprl, že kar ni mogel dočakati. Veselo je bevskal in se spenjal po Jožku.

»Ali jih boš tudi sestrici Lojzki kaj prinesel?« je mama vprašala.

»Bom, bom. Pa tebi tudi,« je Jožko zatrjeval, vzel majhno košaro za borovnice, del klobuk na glavo, tistega starega, ki je imel luknjo na vrhu oglavja, in odšla sta z rjavčkom.

Spotoma pa od samega veselja nista vedela, kaj bi. Oh, ko je bilo pa tako nebeško lepo: solnce zlato, trate pisane, gozdi zeleni, po vejah dreves so pa ptički žvrgoleli. Kaj čuda, da je tudi Jožko zapel, in sicer tisto dolgo: lilalalom, lilalalom, ki ima začetek, konca pa ne. Vmes je pa glasno vriskal: juhuhu! metal svoj preluknjani klobuk kvišku ter ga skokoma prestrezal v zraku.

Kuža se je pa na svoj način veselil svojega mladega življenja: bevskal je, da je bil ves hripav, se prekopicaval ter tekal kakor iz uma v velikih kolobarjih okrog Jožka, dokler se ni upehal, da mu je jeziček do tal pomolel iz gobčka.

Utrujena sta se umirila; le tedaj pa tedaj je Jožko še zavihtel košarico v krogu, držeč jo za locen, ker mu je godil zvok uuu! ki je ob vihtenju nastal v zraku. Sicer sta pa hodila drug vstric drugega in se pomenkovala. Prav za prav je govoril samo Jožko, rjavček ga je pa poslušal, sočutno zroč vanj s svojimi velikimi, zvestimi očmi. Le kadar je zagledal kakega ptička, ko je letel pri tleh, se je bliskoma zagnal za njim, potem se je pa spet vrnil.

Jožko pa kar ni mogel pozabiti, da mu je bil Jakec podrl hišo. »Tako sem pa jezen nanj!« se je hudoval ter pretil s pestjo proti nje-

govemu domu. »Misliš, da se ga kaj bojim? Še toliko ne, kolikor je črnega za nohtom. Saj se še ciganov ne bojim, pa bi se njega! Ko bi bil dimnikar, tedaj bi se ga že malo. Veš! Naša Lojzka zmeraj pravi: ‚Jožko, dobro se umij! Če ne, bo prišel dimnikar in te bo ostrgal.‘ In ona to ve, ker že v šolo hodi. Ampak, Jakec ni dimnikar. Kaj še! Tak frkolin naj bi bil dimnikar! Saj se sam še umiti ne zna. — Ali sem ga klical! Nič ga nisem. Kar sam od sebe je prišel moja hišo gledat. ‚Eh, saj ni nič lepa!‘ je rekel in se namrdnil. ‚Takih koč jaz sto napravim, če je treba.‘ — Bahač si, kolikor te je! Še ene ne! — ‚No, pa poglej, kako je za nič!‘ je rekel ter sunil z ного v steno, da se je zrušila. ‚Potres!‘ se je porogal, nato je pa stekel, da se je kar kadilo; jaz pa za njim. O, pa bi ga bil ujel — saj sem ga že za srajco grabil — ko bi se ne bil spotaknil in padel. Zato mi je ušel; kajpa šele na domačem pragu se je opogumil. Ustavil se je in mi korenček strgal. — Le počakaj, Jakec! Te že še dobim v pest. Le pridi spet našega žrebička gledat, tistega ljubkega, ki ima belo liso na čelu in ki tako veselo razgeče: iihaha, iihaha! Tedaj boš pa videl potres! Mh, mh!«

Tako se je Jožko hudoval ter mršil obrvi, hkrati preteč s kazalcem desnice. A takoj nato je postal spet najboljše volje. Vihtel je košarico, da je kar ūlilo pa na vse grlo je pel: lilalalom, lilalalom; kuža mu je pa bevskaje pripeval.

»Boš videl, rjavček, kako hišo si bom zdaj postavil,« je čez nekaj časa povzel; »še stokrat lepšo, kakor je bila ona, ki mi jo je Jakec podrl. Kar tri dimnike bo imela, res da, kakor kaka šola, in pa zid okrog in okrog. Aha! Potem pa naj le sune Jakec vanjo! Samo obzidje bo zadel, ne pa hiše. Žovneškega gradu tudi niso mogli Turki porušiti, ker ga je obdajalo obzidje. Res, res! Naš atek to ve. Saj mi je sam pravil. — Le poglej, rjavček, kako debel je bil tisti zid!« In tako govoreč, je pokazal s prstom proti gorskemu grebenu, vrhu katerega stojijo razvaline nekdanjega Žovneka.

»Veš, kje bom dobil ilovko za hišo?« je nadaljeval. »Za Lešnikovim bregom. Tam je najlepša. Čisto bela je in voljna kakor mlečni žganci.« In ob spominu na žgance se je obliznil. »To jo bom gnetel! Juhuhu!«

Med takimi pogovori sta prišla do gozda. »Oho, oho!« je vzklikal, ko je zagledal borovnice. Vse črno jih je bilo; tako polno je bilo borovničevje. Počeni! je in si jih kar po prgiščih mašil v usta. Tudi rjavčku je prigovarjal: »Ne veš, kako so dobre!« A rjavčku niso šle v slast. Pokusil je eno ali dve, potem je pa tekal za vevericami, ki so cmokaje in hrkaje skakale po tleh in po drevju.

Tudi Jožko si je že nekajkrat rekel: »Zdaj jih imam pa dovolj.« Toda poljubilo se mu jih je vnovič in vnovič, dokler se jih ni najedel,

da si je komaj oddihal. In ko je napolnil tudi košaro, se je odpravil proti domu.

Medtem je prišel do neke mlake. V vodi je zagledal samega sebe. Zasmeljal se je, ko je zazrl, kako je črn okoli ust. Nekaj časa se je ogledoval. Nato si je pa domislil: »Bav, bav! Jakca bom strašil.« In namazal se je z borovnicami še po licu in čelu; v režo na klobukovem oglavju je pa vtaknil šop praprotnih listov. Zahahljal se je: »Hohoho! Indijanec, Indijanec! Takšni so tisti v knjigi, ki jo Lojzka čita.« In res je bil strašen. Celo rjavček ga je po strani gledal. »Boš že videl, Jakec!« je pretil. »Tako boš bežal, da ti bodo pete odletele. Prav se ti zgodi. Zakaj si mi pa hišo podrl!«

Na robu gozda se je usedel. Kmalu sta ga pa premagali utrujenost in vročina. Omahnil je v travo in zaspal. Baš pa, ko se je od veselja

hihital, ker se mu je sanjalo, kako beži Jakob pred njim, ga je zbudil glasen lajež. Zaspanso je dvignil glavo in se začel ozirati okrog sebe. Tedaj je zagledal rjavčka, ko se je besno zaganjal v neko štvar. Iztegnil je vrat, da bi videl, kaj je. Kar zazre nekaj v kolobar zvite-

ga, ki se leno giblje. »Kača, kača!« vikne, skoči po koncu, zgrabi košarico ter teče pa teče, kar mu noge dajo. Šele ko je pritekel do prve hiše v vasi, se je ozrl. Oddahnil se je, ko je videl, da teče samo rjavček za njim, ne pa tudi kača. Zdaj je tudi opazil, da nima več praprotnih listov na klobukovem oglavju. Med begom so mu bili odpadli.

Jakec je štal na domačem dvorišču, ko je prišel Jožko mimo. Zazrši ga, se je že pognal, da bi stekel v hišo. Tedaj je pa Jožko zaklical: »Jakec, Jakec! Počakaj, da ti nekaj povem! Nič se ne boj! Saj te ne bom strašil. — Oh ti ne veš, kaj sem jaz videl! Kačo, takole dolgo,« in razprostrl je roke. »Pa kako je bila zvita! Kakor vlečena potica. Res, res!«

Jakec mu pa ni nič prav zaupal. Le korakoma je stopal proti njemu. »Ali si se hudo ustrašil?« je vprašal.

»Malo že.«

»Ali si zelo bežal?«

»Malo že,« se je Jožko previdno izmikal, da ne bi veljal pred Jakcem za strahopetca.

Temu je pa bilo mnogo bolj na tem, kar je imel Jožko v košarici kakor na njegovem strahu in begu. »Kaj pa imaš? Ali borovnice?«

je rekel, ko je pogledal v košarico. »Veš kaj, Jožko? Jaz ti bom postal drugo hišo, stokrat lepšo, kakor je bila tista kočica, ki še dimnika ni imela. Kar zdajle grem s teboj. Ti ne veš, kako jaz rad jem borovnice. Ali so te-le dobre? Daj, da eno pokusim!«

»Če mi boš res pomagal hišo graditi?«

»Seveda ti bom,« je Jakec hlastno pritrdil in že tudi z roko segel v košarico.

Pa tudi Jožku se jih je spet poljubilo. Tako sta jih začela složno zobati. Sreča, da sta kmalu prišla do doma, sicer bi bila košarico izpraznila do dna. —

»Oj ti moj Bog! Kakšen pa si?« je Lojzka kriknila in tlesknila dlan ob dlan, ko je Jožka zagledala, vsega pomazanega po obrazu. »I kaj si neki počel?«

»Borovnice sem jedel.«

»Pa vendar ne z licem in čelom! Oh ti puhec, ti! Zdaj pa kar sem, da te umijem!«

»Lojzka, jaz sem ti pa borovnice prinesel. Ti ne veš, kako so sladke. Na jih! Kar vse!« se ji je laskal.

Z borovnicami se ji je prikupil. Čisto narahlo ga je otirala, ko ga je umivala. »Vidiš, zdaj si vsaj komu podoben!« je rekla, ko je bil umit, stisnila njegova lica med svoje dlani ter ga poljubila na usta, da je kar cmoknilo.

Vesel je šel zdaj z Jakcem na delo. Zavihala sta si rokave in pričela. Kopala sta ilovico, jo močila in gnetla, dokler ni postala voljna, da se je dala oblikovati.

»Kdo bo pa stanoval v tej hiši?« je vprašal Jakec med delom.

»Vojaki. Veš, tisti, katere mi je prinesel sv. Miklavž.«

»O, potem pa ne bo hiša; potem bo vojašnica.«

»Ali imajo tudi vojašnice po tri dimnike?«

»Kaj pa misliš! Celjska jih ima kar pet.«

»Kaj? Toliko?«

»Res da. Sam sem videl, ko sem bil z atekom v Celju. Veš, tedaj, ko so mi kupili tisti novi klobuk s krivčkom. Saj veš?«

»Ali ima tudi zid okrog?«

»Seveda. Pa kakšnega! Tako visokega, da nikjer drugje ne moreš priti na dvorišče nego skozi vrata.«

»Nikjer drugje!« se je Jožko čudil. »Na naše dvorišče se pa lahko pride od vseh strani.«

Med takimi pogovori jima je čas naglo potekal. Začelo se je mrščiti. Jakca so že klicali k večerji, in tudi iz dimnika Slokanove hiše se je že močno kadilo. Zato sta morala z delom prenehati.

»Bova pa jutri dalje zidala,« sta se domenila pri razhodu.

Toda do tega žal ni več prišlo; kajti naslednje dni sta imela drugega opravka čez glavo. Izvedela sta namreč, da si Vrbanov Tonček stavi mlin v potočini Trnavce. Ta vest ju je razdražila. »Da bi Tonček imel mlin, midva pa ne! O ne!« sta se rotila. Tekla sta k Trnavci in sta si tudi sama začela graditi mlin.

Ponosno zasnovana zgradba vojašnice je ostala torej nedovršena. In ker je bila tudi še brez strehe, je prvi naliv razmočil njene stene, da so se sesedle. Tako je ostal od nje samo še žalosten kup blata, ki je glasno pričal o minljivosti vsega, kar ustvari človeška roka — dokler ni prišla Lojzka z lopato in ga odstranila.

Jugoslavija in njene sosede.

Dr. Roman Savnik.

Zelo star je slovenski pregovor: Kolikor jezikov znaš, toliko ljudi veljaš. Nastal je že davno prej, preden so stekle po naših krajih železnice, preden je svet spoznal avtomobile, zrakoplove in parnike. Malokdo naših prednikov je obiskal daljno tujino. Po cestah je škripalo kolesje počasnega voza, vrh klancev je postal voznik, da se je konj odpočil od utrudljive vožnje. Če je prihajal iz Trsta, iz Hrvaške, iz Štajerske je že vzbujal pozornost domačinov, katerim je zanosno pripovedoval o lastnih doživetjih in o novicah po svetu. Pa se je dandanes vse spremenilo! Elegantni parniki režejo valovje oceanov, brzovlaki iz Carigrada in Pariza se vsak dan žurijo preko naših polj in livad, v ozračju brne motorji ogromnih ptic, ki so namenjene bog ve kam, po cestah srečujemo vsak hip tuje obraze. Sami bežni dogodki, ki se nenehoma vrste in ginejo v pozabo. Svet, ki ga človek še nedavno ni mogel pregledati, mu je sedaj že tesen, skoraj pretesen. Celo za neobljudene ledene poljane ob severnem in južnem tečaju nastajajo med državami spori, kdo jim bodi lastnik.

Narodi, ki so preje živeli vsak svoje življenje, so vedno v živahnih stikih z ostalim svetom, vsi se čutijo kot del nerazdružljive celote. Medsebojno spoznavanje je danes nujna potreba vsakogar.

Neki ugledni Nемеc se je nedavno modro izrazil, da je kriv njihovega poraza v svetovni vojni učitelj v šoli. Leta in leta je poslušala mladina z golj hvalo lastnega naroda, o tujini ni vedela ničesar in ker je ni poznala, je ni mogla pravilno presojati. Potovanje, ki je že od nekdaj mikavno, je danes nujna potreba. Potuj, da si razširiš duševno obzorje in boš lahko potem doma poučil druge! Vsak narod ima svoje posebnosti, slabe in dobre strani. Slednje posnemaj, predvsem pa vedno druge primerjaj s samim seboj! Seveda je treba zato najprej sebe, svojo domovino, svoj narod temeljito poznati. Pomudimo se torej uvodoma pri Jugoslaviji, potem pa preidimo po vrsti na naše sosede, počenši z Albanijo.

Jugoslavija meri 250.000 km², kar znači, da obsega eno štiridesetino Evrope. V Evropi je med srednjevelikimi državami, na Balkanskem polotoku pa je največja. Slovensko ozemlje v naši državi se nahaja v skrajnem severozahodnem kotu in obsega 16.000 km². Majhno je tako, da vidiš raz Triglav večinoma preko mej svoje ožje domovine, z Ljubljanskega gradu pa četrtno njenega površja.

Letošnje leto so našeli v državi 14 milijonov prebivalcev. Ti se zelo hitro množijo. Vsakih pet let se število ljudi poveča za en milijon. Jugosla-